

Nr 161.

Av herr **Julin**, i anledning av väckt förslag till avlöningsbestämmelser för riksdagens personal.

På grund av nästlidet års riksdags beslut hava fullmäktige i riksgäldskontoret den 19 nästlidne januari till riksdagen överlämnat ett av en utav fullmäktige utsedd kommitté utarbetat förslag rörande den hos riksdagen tillfälligt anställda personalens avlöningsförhållanden. I anledning härav får undertecknad motionsvis framföra följande synpunkter.

Kommitterade för bestämmande av riksdagstjänstemännens avlöningar hava utgått ifrån att vissa tjänstebefattningar vore av så kvalificerat slag, att folk ej skulle kunna därtill erhållas, om ej befattningarnas innehavare bereddes särskilda löneförmåner framför övriga tjänstemän i riksdagen. Kommittén har ansett, att detta bör anses vara fallet i fråga om kammarsekreterarna, de ständiga utskottens sekreterare, fyra notarier och en kamrerare inom statsutskottet samt en notarie inom vart och ett av de ständiga utskotten. Dessa tjänstemän borde därför enligt kommitténs förslag förutom avlöning enligt nuvarande avlöningsstat för riksdagen — för statsutskottets sekreterare därjämte ökad med 100 kronor pr månad på grund av gratifikationernas enligt nuvarande stat tillämnade indragning — fortfarande komma i åtnjutande av dem vid nästlidna riksdag bestämda gottgörelse för avstådda avlöningsförmåner i statstjänst (utgående med hänsyn till ändrade grunder för dyrtidstillägg för statstjänstemän för innevarande riksdag) med $\frac{2}{3}$ av samtliga avstådda avlöningsförmåner. Till övriga tjänstemän och vaktmästarna i riksdagen skulle däremot någon gottgörelse ej vidare utgå.

Oavsett borttagande av nämnda ersättning för mistade avlöningsförmåner och gratifikationernas bortfallande inom statsutskottet och i riksdagens kansli har någon nedsättning för riksdagens personal i allmänhet ej föreslagits. Endast för sekreterarna i de tillfälliga utskotten samt för sekreteraren i riksdagens kansli hava grundavlöningarna föreslagits sänkta, varjämte hemställts, att registratorsbefattningen i riksdagens kansli skulle indragas. De tillfälliga utskottens sekreterares avlöning har tänkts sänkt till 300 kronor för månad och sekreterarens i riksdagens kansli till 400 kronor pr månad, men har tillika avsetts att i bägge fallen utgå endast under 4 månader. Sistnämnda

inskränkning medför efter riksdagarnas nuvarande medellängd en tjänstgöringstid utan avlöning för de tillfälliga utskottens sekreterare under 14 dagar à 3 veckor och för sekreteraren i riksdagskansliet — som brukar tillsättas 2 à 3 dagar efter riksdagens början och som nu är tillförsäkrad 1 veckas avlöning efter dess slut — under omkring 5 veckor.

I fråga om avsedda avlöningssänkningar må till en början framhållas, att en avlöningsform efter grundsatsen att tjänsteman skall, om så erfordras, vara skyldig att tjänstgöra utan ersättning efter den tid, för vilken avlöning belöper, lider av så stora principiella nackdelar, att den ej torde lämpligen böra förekomma. Man må härutinnan endast tänka på den nära till hands liggande möjligheten, att en sekreterare i tillfälligt utskott efter tilländalöpan-det av en del av den tid à 7 veckor mot riksdagens slut, som betalas med sammanlagt en månads lön, befordras till tjänst på annan ort, avlider eller såsom sannolikt med en sådan avlöningsform ej bleve ovanligt, bliver sjuk jämlikt läkarebetyg. I sådant fall står utskottet — som ej gärna kan underlåta att till den transporterade sekreteraren, stärbuset efter den avlidne sekreteraren eller den sjukledige sekreteraren utbetala belöpande del av avlöningen — utan sekreterare under kanske den brådaste tiden, vilket således skulle kunna försinka riksdagens avslutande. Den påpekade olägenheten skulle i ännu högre grad gälla i fråga om sekreteraren i riksdagens kansli, vilken som nämnt föreslagits få omkring 5 veckors lönefri tjänstgöring mot riksdagens slut.

Beträffande föreslagna beloppet av månadsavlöningen för de tillfälliga utskottens sekreterare eller 300 kronor i stället för nuvarande 500 kronor, kan en sådan sänkning, som av kommitterade motiverats med att för varje utlåtande av sådant utskott under senaste 10-årsperiod utgått — fränsett dyrtidstillägg — arvode av omkring 131 kronor, i varje fall icke på grund av det återopade motivet med fog ifrågakomma beträffande sekreterarna i avsedda utskott inom första kammaren. Dessa utskott, som utgöra två, torde nämligen vara omkring dubbelt så mycket belastade som andra kammarens tillfälliga utskott.

Över huvud taget bör i fråga om de tillfälliga utskottens sekreterare framhållas, att man icke — liksom för övrigt ej heller för några andra tjänstemän — rätteligen kan beräkna värdet av tjänstemännens arbete endast efter antalet utlåtanden, som avgivits av utskotten, utan jämväl med hänsyn till den tid, som tages i anspråk av särskilda utredningar samt sammanträden i utskotten, där besluten i ärendena fattas. Vidare bör uppmärksammas, att på de tillfälliga utskottens sekreterare måste ställas betydligt större krav på utbildning, uppsättningsvana och omdöme än exempelvis på de med dem för närvarande i avlöningshänseende i det närmaste jämnställda korrektur-

läsare samt kanslister i kamrar och utskott, för vilka tjänstemän avlönings-sänkningar ej föreslagits.

När nu statistik över utlåtandenas antal i de tillfälliga utskotten tagits till intäkt för en avsevärd sänkning av sekreterarnas arvoden, kunde man väntat, att en motsvarande statistik för de ständiga utskotten skulle åberopas såsom stöd för bibehållande av lönerna för dessas tjänstemän. Så är dock icke fallet, men hade en sådan verkställts, skulle måhända konstaterats, att även inom dessa en minskning av antalet utlåtanden, jämfört med antalet utlåtanden under kristiden, i lika hög grad här gjort sig gällande. Nedsättningen i ersättning för ifrågavarande sekreteraretjänster framstår även av denna anledning såsom obefogad.

För att närmare belysa frågan om den föreslagna nedsättningen i löner för de tillfälliga utskottens sekreterare i första kammaren kunna följande siffror anföras. Vid sistlidna riksdag utgick avlöning till dessa sekreterare under 4 månader 10 dagar eller 130 dagar. Arvodet skulle enligt förslaget utgå med maximum 1,200 kronor. Under förutsättning att sekreteraren toges i anspråk lika lång tid som vid 1922 års riksdag skulle hans dagarvode bli 9 kronor 23 öre. Hans arvode komme då att bli lägre än dagarvode för en 1:e vaktmästare i kamrarna, vilket arvode utgår med 10 kronor, och obetydligt överstiga övriga vaktmästares eller respektive 9 och 8 kronor. Betydligt mindre ersättning skulle han erhålla för sitt kvalificerade arbete än kanslist eller annan notarie i ständigt utskott, vilka erhålla respektive 12 och 14 kronor pr dag. Vidare torde sekreterare inom första kammarens tillfälliga utskott vara sysselsatt i medeltal 3 timmar dagligen med utredningar, sammanträden och arbete med uppsättningar o. d. Med en dagavlöning av 9,23 kronor skulle ersättningen för arbetstimme uppgå till 3,08 kronor, under det att ett från renskrivningsbyrå rekviderat biträde till skrivhjälp beräknar minst 2 kronor pr timme — en proportion, som tydligt nog visar det obefogade i den föreslagna nedsättningen i lönen i förevarande fall. Och än ogynnsammare skulle lönen ställa sig för de sekreterare, som tillika äro statstjänstemän och vilka icke skulle få någon ersättning för den lön, de nödgas avstå för sitt arbete hos utskottet.

Ungefär enahanda med vad ovan angivits i fråga om de tillfälliga utskottens sekreterare torde verkan vara av den utav kommittén avsedda avlöningssänkningen för sekreteraren i riksdagens kansli. Denne tjänsteman uppbar nämligen under nästlidet år lön för en tid av 5 månader 6 dagar. Genom att hans avlöningsförmåner — oaktat hans göromål förutsattes skola i ej oväsentlig måtto ökas — föreslagits till endast 1,600 kronor för riksdag, skulle med en troligen riktig utgångspunkt från, att riksdagarna skola komma att räcka ungefär lika länge som 1922 års riksdag, å varje månad av hans

ovan beräknade tjänstgöringstid belöpa endast cirka 300 kronor. Då denne tjänstemans arbete för riksdagen redan år 1905 enligt då inom riksdagens kansli utarbetad och med riksdagstrycket utdelad statistik av dåvarande mångåriga innehavare av befattningen beräknades till 2 timmar under »helg- och vardagar» samt enligt sedermera upprättade till kanslideputerade ingivna och nu företedda utredningar visats vara avsevärt förhöjt och år 1916 beräknats till i genomsnitt $3\frac{1}{2}$ à 4 timmar per dag, synas enligt denne tjänstemans beräkningar — även om de justerats något för senare år, medan å andra sidan hänsyn tagits till föreslagna ökningen i hans göromål — de för denne föreslagna avlöningsförmånerna ställa sig om möjligt ännu mera oförmånliga än för de tillfälliga utskottens sekreterare.

Beträffande vidare den föreslagna indragningen av registratorstjänsten i riksdagens kansli, så synes, då samma befattning av kanslideputerade under senare år tillsatts långt in på riksdagen — sista året den 18 april — vid förhållande att någon som helst utredning om platsens obehövlighet ej förbragts av kommittén, en indragning av samma befattning ej böra utan vidare ifrågakomma.

Av det anförda torde framgå, att kommitterade vid sin till synes förefintliga önskan, att på något håll pruta även på de nu fastställda grundlönerna för riksdagens personal, gjort sig skyldiga till en felbedömning i fråga om arbetsförhållandena för sekreterarna i första kammarens tillfälliga utskott och i riksdagens kansli och att, därest deras förslag antoges, det helt visst skulle förorsaka, att nuvarande personaluppsättning härutinnan skulle anse sig nödgad avgå för att till men för riksdagsarbetet bliva ersatt av en med säkerhet föga kvalificerad sådan.

Jämväl kommitterades förslag i fråga om upphörandet, utom för särskilda undantagsfall, av förra riksdagen utgående ersättning för mistade avlöningsförmåner i statstjänst synes icke vara byggt på fullt giltiga och bärande grunder, enär man nämligen synes rättvisligen böra utgå ifrån att samtliga de statstjänstemän, vilkas arbetskraft riksdagen anser sig vara i behov av, böra åtnjuta en sådan ersättning. På denna punkt synas också kommitterade själva hava varit synnerligen tveksamma. Kommitterade anförä nämligen bland annat å sid. 4 sista stycket i sitt förslag, att »goda skäl» kunna anföras för att definitivt fastställa det vid 1922 års riksdag beslutade provisoriet härutinnan. Motsatsen skulle ju också innebära, att en tjänsteman, som på grund av ökat arbete i riksdagen tvingades att taga ökad ledighet från sin statstjänst, skulle i stället för ökad inkomst få sin totala ersättning minskad.

Över huvud taget bör någon genomgripande förändring av avlöningsförmånerna vid riksdagen ej äga rum, utan att fullständig statistik för några

är föreligger över det antal ärenden, som hänvisas till varje utskott samt varje avdelning inom utskott; därvid bör i fråga om motioner framgå, i vad mån de äga samband med proposition eller annan framställning. Vidare bör för ett rättvist värdesättande av utskottens arbete en statistik i ämnet utvisa antalet av de ärenden inom varje utskott, som av utskott tillstyrks utan annan motivering än ett åberopande eller upprepande av de i Kungl. Maj:ts propositioner anförda skälen. Slutligen torde genom införskaffande av uppgifter utredas varje tjänstemans åligganden samt arbetstid för riksdagen samt huru stor del av arbetstiden, som måste förläggas till förmiddagstimmor och för vilken del avlöning i statens tjänst måste i förekommande fall avstås samt beloppet härför sisliden riksdag.

Då en sådan utredning torde taga rätt avsevärd tid i anspråk, synas för innevarande riksdag, med visst genom de nya löneregleringarna för statstjänstemän föranlett undantag, några förändringar i de för närvarande gällande avlöningsbestämmelserna icke böra vidtagas.

På kommitténs förslag i övrigt, som synes röra vissa detaljer, har tiden ej medgivit något närmare ingående. Emellertid synes man böra ställa sig tveksam om lämpligheten av i kommitténs förslag gjorda uttalanden om överflyttning till riksgäldskontoret av den under riksdagstiden erforderliga personalen å tryckeriexpeditionen, som det ligger närmast till hands, att riksdagen såsom nu tillsätter och lönar. Genom att här föreslå bibehållande tills vidare av 1919 års avlöningsbestämmelser med viss inskränkning har emellertid hänsyn tagits till nyssberörda önskemål.

Då en ny kommitté i ärendet torde förorsaka onödiga kostnader, förutsettes här, att avsedda lönefråga, i likhet med vad tillförne plägat vara fallet, utredes under pågående riksdag — vilket torde bli nödvändigt även för nödiga uppgifters inhämtande — samt att vid denna utredning bland andra de ständiga och tillfälliga utskottens ordförande beredas tillfälle att deltaga. Förslaget borde kunna föreläggas innevarande riksdag.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

1:o) att riksdagen måtte besluta att för innevarande år icke göra ändring i 1919 års avlöningsbestämmelser för riksdagens personal,

2:o) att riksdagen, i huvudsaklig överensstämmelse med bankoutskottets memorial nr 39 vid 1922 års riksdag, måtte besluta att tillika innevarande år tillerkänna dels de hos riksdagen anställda tjänstemän, som tillika innehava statstjänst, ersättning med $\frac{2}{3}$ av de avlöningsförmåner i statstjänst, de visat sig hava avstått på grund

av tjänstgöring hos riksdagen, *dels ock* de hos riksdagen under pågående riksdag tillfälligt anställda vaktbetjante, som innehava statstjänst, ersättning för mistade löneinkomster, i den mån de styrka, att de innevarande år nödgats i och för riksdagstjänstgöring avstå större andel av sina fastställda löneförmåner i statstjänst än under motsvarande del av riksdagstjänstgöring år 1921 varit förhållandet,

3:o) *samt att* utredning rörande riksdagens personals avlöningsfråga i dess helhet måtte, med ledning av hos kommitterade tillgänglig statistik och eljest införskaffade uppgifter, äga rum under nu pågående riksdag, och att sålunda utarbetat förslag måtte föreläggas riksdagen.

Stockholm den 14 februari 1923.

Teodor Julin.